

TIL ÅRSMØTET 29.2.2024

ÅRSMELDING FOR ASKIM HISTORIELAG FOR 2023/24

Styreperioden 23/24 har vært meget produktiv med 54 aktive medlemmer og 843 medlemmer.

Til sammen ca 12.000 dugnadstimer.

Regnskapsmessig ble året avsluttet med overskudd. Vi har hatt gode inntekter, der Randulfstua viser seg å være meget populær, og det høye medlemstallet gir oss økonomisk kraft slik at vi kan nå våre mål.

Den rutinemessige daglige driften viser høy produktivitet ved alle utvalg og komiteer. Magasinet har aldri hatt bedre kontroll på våre gjenstander enn nå. Tempoet med omlegging og scanning av fotografier og dokumenter ved Lokalhistorisk arkiv har aldri vært høyere og mer presist.

Vi har leid et nytt eksternt lagerrom i det tidligere Gresvigbygget som gir oss mulighet for å kunne ta imot flere gaver. Rommet har allerede begynt å fylles.

Etablering av Vammatoppen friluftmuseum slutførte første etappe med åpning i september. Et prosjekt som har vart i fire år og hatt mange gode hjelpere. Likeså ble investeringsprosjektet til Lokalhistorisk også avsluttet der litt over 260.000 kroner ble brukt til anskaffelse av nytt digitalt utstyr i Klokkergården, samt en del nye kontormøbler i Magasinet.

Lierstua har fått restaurert flere av sine vinduer i 2023 og det er brukt store beløp på dette.

Ominnredning av Kjøpmannsgården fikk også et løft ved at en ny spisestue kom på plass.

Lysthuset ble flyttet til Prestegårdshagen uten kostnader for oss, og fant en ny plassering ca femti meter fra der det en gang ble bygget.

Flere prosjekter ble startet i 2023.

Først nevnes vårt ønske om å etablere en Læringsarena for barn og unge ved Fossum bru. Første etappe blir fortellingen om slaget ved Fossum bru og felttoget i Indre Østfold i april dagene i 1940, der kjøp av et maleri og tre portretter fra Vebjørn Sand står sentralt.

Men ved brua er det mer å fortelle. Vi har brugalleriene fra 1905 og frigjøringen som nasjon, vi har byggingen av veien fra Oslo i 1856 og byggingen av den første broen over Glomma syd for Fetsund.

Og det er elva som alltid har ligget der og gitt gode forhold for de første mennesker som kom hit da isen trakk seg tilbake.

Prosjektet er ikke fullfinansiert og fortsetter inneværende år.

2023 var året Askim historielag fikk sine ROS analyser for de aktiviteter og lokaliseringer vi benytter. Dette har blant annet ført til anskaffelse av hjertestartere, en er montert i Randulfstua og en er bestilt til Klokkergården.

Det ble også laget verdiberegninger for alle hus. Dette er for innboet i husene der det nå foreligger en plan basert på disse beregninger, over hvilke gjenstander

brannvesenet skal berge ut i prioritert rekkefølge om brann bryter ut. Vi takker Terje Kristiansen for vel utført arbeide, og som har sagt seg villig til en evaluering i 2024.

Også prosjektet med friluftsmuseet på Vammatoppen fortsetter. Nytt nå er at vi ønsker "Gamla" på utlån i to år fra Krøderbanen der den nå står. Arbeidet med dette er i gang.

Styret har også villet lage et forprosjekt der vi planlegger en fullføring av Randulfstua slik den opprinnelig var planlagt. Lykkes vi vil det tilføre nesten 500m² til utstillinger, større møtesal og lager. Sårt tiltrengte arealer som gir oss et helt annet handlingsrom. Arbeidet med forprosjektet er snart avsluttet.

Det er våre medlemmer som bærer historielaget ved å gi oss styrke gjennom et stort medlemstall. Et av de største historielag i Østfold, og i Indre Østfold.

En spesiell takk til de 54 aktive medlemmene som har lagt ned en utrolig innsats gjennom året.

Til slutt må vi takke alle gode hjelpere som i høyeste grad bidrar til å gjennomføre våre prosjekter ved pengegaver og fysisk innsats.

Vi nevner Indre Østfold kommune, Østfold historielag, Sparebankstiftelsene Askim, DnB, Sparebank1, Kulturminnefondet, Hafslund Eco, familien Anfinnsen, entreprenør Finstad Teig, Maskin og Utemiljø, Dynatec, auksjonsfirmaet Lundsrud, med flere.

Det er mange som støtter oss og vil oss vel og det takker vi for.

Askim, 29. februar 2024

Ulf T Kolstad

Leder

Årsberetning Vammatoppen friluftsmuseum 2023

I 2022 var vognhallen ferdig oppsatt og klar til å huse de to jernbanevognene som skulle restaureres.

Etter noe forsinkelser for transport av første vogn til mottagerstedet, Slitu karosseriverksted, ble den hentet i midten av januar. Vi valgte å sende flatvogna først da den hadde mest etterarbeid når den kom tilbake, slik som nytt treverk til bunn og lemmer, nye dekaleringer (merking av vogna slik den opprinnelig var på Vamma og Kykkelsrudbanen) mm.

Tips fra NJK (Norsk Jernbane Klubb) var å demontere alt som kunne skrues av før sandblåsing og lakkering. Hans-Harald Løkke utførte det på Slitu karosseriverksted med god hjelp med verktøy og utstyr derfra. 27.april transporteres flatvogna tilbake til Vammatoppen. Vogna er tilbake ferdig sandblåst og lakkert i tidsriktige farger. De påskrudde enhetene ble montert tilbake av samme person.

Returlast for transportøren ble bunntømmingsvogna som gjennomgikk samme prosess som flatvogna hos Slitu karosseriverksted. Den var på plass på skinnene igjen på Vammatoppen 19.juni.

En stor takk til sponsorene Sparebankstiftelsen Askim og Kulturminnefondet for full finansiering av restaureringa av vognene. Totalt kr. 550 000.-. Takk til Josef Filtvedt som har laget diverse ståldeler som trengte erstatning. Rustskader.

Vognene ble videre stående ute resten av sommeren og frem til oktober som er målet for friluftsmuseet. Vinterstid blir de stående i vognhallen.

Nytt treverk (malmfuru) på bunn til begge vognene + lemmene til flatvogna ble montert og oljebehandlet. Med den viktige merkinga på vognene fikk vi god hjelp fra Krøderbanen, størrelser på bokstaver, tall mm. Sjablongene ble produsert hos Text Shop på Slitu. Disse jobbene ble utført av John Andresen og Hans-Harald Løkke. Vognene framstår nå slik de var den gangen de var i bruk.

Rasteplassen bak vognhallen har fått to solide rastebenker, maks plass til 30 personer (skoleklasse). Takk til Sparebankstiftelsen Askim med rask behandling av vår søknad om full finansiering av rastebenkene, kr 33 000.-. Hogst av området på nedsiden av rasteplassen har gitt mulighet til utsikt til Glomma og kraftstasjonen. Noe gjenstår. Takk til Hafslund Eco Vannkraft.

Stedsutviklingsmidler fra kommunen ga oss kr. 36 000.- til veiskilting, tjære til behandling av vognhallen, plank i malmfuru til vognene ++. Takk til kommunen.

Infoskilt som viser kart og bilder av vaggetraseene i anleggstiden i Vamma. Plassert i bakken ved rasteplassen. Utført av Frode Fossum.

9. september ble anlegget offisielt åpnet av varaordfører Kathrine Hestø Hansen. Sponsorer, lokale historielag og naboer ble invitert. Ca. 90 meldte sin ankomst og ca. 50 av disse benyttet seg av tilbudet med frakt med Kiwanis-toget på Vammalinna, fra Katralveien til Vammatoppen. Passasjerene fikk fortalt sidesporets historie underveis. De inviterte fikk omvisning på friluftsmuseet. Inne ble det servert saft fra bærpresseri og påsmurte rundstykker. Kjøkkenet ble organisert av Torill Bergene, Gunn Hilde Kolstad og Unni Løken. En minibuss ga mulighet til guidet tur ned til

kraftstasjonen, over dammen og tilbake igjen. Takk til Einar Fosslund for sponset transport. Kiwanis-toget kjørte gjestene tilbake samme vei. Takk til Østfold historielag som bevilget kr. 12 000,- til arrangementet.

Eget hefte ble delt ut. Dette fortalte om friluftsmuseet i tekst og bilder. Heftet ble skrevet og redigert av Valter Bakkene med Hans-Harald som medhjelper. Ble trykket på Østfold Trykkeri.

I 2024 ønskes følgende utført: vognhallen behandles med tjære, vognene får informasjonsskilt, rammeverk for seks store bilder, kameraovervåkning mm.

Hans-Harald

Rapport fra leder av Askim Museum.

Til Årsmøtet i Askim Historielag 29.2.2024

Gjennom året har følgende skjedd på museet: pipe og peispield på Lierstua har blitt reparert, og de siste 2 vinduer i samme hus er restaurert av Rune Strønes. Målet med huset er å få inn varmepumpe, og en egen inngang tilrettelagt for handikappede, og med toalett. Da kan huset bli mere brukt til små møter/samlinger.

Kjona har blitt tjærebeiset med 2 strøk, noe som var høyst nødvendig.

Lysthuset har blitt flyttet tilbake til kirken, og kopien av vaktårnet ved Askim Gummivarefabrikk under krigen, er pga råte blitt revet og destruert. Det er ingen planer om å lage noen erstatning.

Skoleuka ble igjen gjennomført i juni, for alle 3. klassene i Askim i samarbeid med Bygdekvinnelaget. Selv om det er ganske arbeidskrevende, er dette et tiltak som gir så mye positiv tilbakemelding, både fra skole og samfunn, at det er et ønske om å fortsette.

Årets høydepunkt for museet, var at vi for første gang ville prøve å holde oppe i sommer. 4 jenter sa seg villige å være guider, og fra st.Hans til midt i august var museet åpent fra onsdag til og med søndag for omvisning og salg av kaffe, vafler m.m. Selv om det var noen trøstesløse regnværsdager, var både guider og styret fornøyd med premieren, og det vil bli videreført i år.

John Altenborn

Askim lokalhistoriske arkiv

Arbeidet i Klokkergården er utført av en trofast gjeng på ca 10 personer. Innsatsen varierer fra en dag i uka til fire og kanskje flere. Målet er at vi skal ha rutiner og instruksjoner å jobbe etter. Arbeidet med å samle og komplettere disse ble ikke avsluttet i 2023, men det er lite som gjenstår.

Det viktigste fra 2023 var at vi fikk tilskudd til betydelig utvidelse av digitaliseringskapasiteten vår. Vi disponerer nå 8 skannerstasjoner. Noen egner seg best til bilder andre til dokumenter. For mange typer originaler er ikke selve skannerhastigheten avgjørende, men hvor mye arbeid det er med å klargjøre materialet. Som eksempel kan vi skanne en bok på en halvtimes tid.

Omlegging av vårt digitale arkiv ble avsluttet i første halvår. I andre halvår har vi prioritert «metadata». Det betyr å legge tekst med bildene som vi senere kan søke på. Dessverre har er omtrent tredjeparten av våre digitale bilder helt uten beskrivelser.

I løpet av året har vi mottatt flere arkiver av ymse sort:

- Utklipparkivet som tidligere ble vedlikeholdt i biblioteket.
- Protokoller og bilder fra damegruppa i AIF
- Diverse avisutklipp og notater etter Hasse Magnusson
- Samtlige utgaver av Øvre, Indre og Smaalenenes avis (ca 40 hyllemeter)

Mye av arkivinnholdet vi har kan trolig makuleres etter at det er digitalisert. Det kan gjelde avisutklipp og diverse notater der innholdet er viktig, men selve papiret er uvesentlig.

Vi har et overordnet ønske om at arkivet vårt blir bedre tilgjengelig. Arbeidet med å knytte informasjon til bildene er et første trinn. For å gjøre mye tilgjengelig på åpent internett gjenstår noen vanskelig tekniske avklaringer.

Som tidligere år har vi gitt ut Askheimr og bidratt med bilder til kalenderen som Rotary gir ut. Vi har også hjulpet Ivar Jørgensen i arbeidet med boka om Åsermarka.

Henning Pytterud

Askim historielag – Digitalkomitéen. Årsmelding 2023

Digitalkomitéen er en frivillig gruppe bestående av ca 4 personer. Gruppen har primært fokusert på å lage digitale vandringsspill ved hjelp av plattformen Wittario. Digitale vandringsspill er hvor man kombinerer historiske spørsmål og oppgaver med at spilleren beveger seg langs historiske steder.

I 2023 har gruppen primært fokusert på å se potensialet i plattformen Wittario. Aktivitetene som har blitt gjort er:

- Ved åpningen av Askim museum ble det utviklet et vandringsspill til de ulike byggene på museet. En representant fra gruppen holdt stand på åpningsdagen for eventuelle interessenter som ville prøve spillet. Dessverre var det ingen som viste interesse for spillet.
- Det har blitt utviklet et utkast til vandringsspill ved Fossum. Spørsmålene er basert på lokalhistoriske kilder fra Klokkergården. Det er utviklet flere spørsmål til et eventuelt vandringsspill ved Fossum.

Digitalkomitéen startet i utgangspunktet med å jobbe kun med Wittario. Gruppen har arbeidet med Wittario en lengre periode og finner flere svakheter med plattformen. Gruppen har vurdert at til tross for ulike fremgangsmåter klarer ikke plattformen å generere engasjement for brukeren, da spesielt ikke til vårt formål. Det har også vist seg at plattformen har en del tekniske problemstillinger som gjør brukersnittet vanskelig. Basert på en helhetsvurdering har gruppen valgt å gå bort i fra digitale vandringsspill i form av Wittario. Gruppen vil heretter heller fokusere på digitalisering av informasjon til ulike lokasjoner i Askim, gjerne i form av QR koder til de ulike bygningene på Askim museum.

Årsrapport 2023 fra gjenstandskomiteén.

Gruppas medlemmer har i 2023 vært:

- Valter N. Bakkene (leder) Torgunn Heller (nestleder)
- Reidun Aasheim Magne Grønli
- Øivind Juel

Magasinet på museet har vært åpent mandag til torsdag fra kl. 09:00 til kl. 12:00 unntatt i sommer-månedene juli og august.

Gruppas hovedoppgave i år har vært å registrere alle gjenstander, som ligger i rullereolene i magasinet, inn i et bildearkiv. Dette arbeidet ble avsluttet i høst, og det er nå, per 31.12.2023, registrert 3550 gjenstander i dette arkivet. Ikke alle har "riktig" bilde, så vi startet i desember arbeidet med å ta nye bilder av gjenstander der det er nødvendig.

Vi har etter hvert klart å innarbeide en arbeidsfordeling som ser ut til å virke tilfrdsstillende.

Grappa fikk i høst mye nytt utstyr til bruk i sitt arbeide:

3 stk. arbeidsbord med heve/senke funksjonalitet

4 stk. kontorstoler

3 stk. stasjonære PCer

1 stk. bærbar PC.

Det har vært registrert i alt 12 gaveavtaler i 2023. Det er gjenstander, store og små, som historielaget har fått tilbud om å overta. En avtale kan omfatte mange gjenstander. Den avtalen som omfattet flest gjenstander var utvilsomt avtalen med Smaalenenes Avis. Vi har her fått overta alt de hadde av innbundne aviser fra Øvre Smaalenene, Smaalenenes Avis, Indre Smaalenenes Avis, og også noe fra Østfoldposten. Alt ble den 13. desember flyttet til vårt lager i Gresvig-bygget på Sekkelsten, og det var Smaalenenes Avis som bekostet transporten.

Årsrapport 2023 fra fotokomiteén.

Gruppas medlemmer har i 2023 vært:

Valter N. Bakkene (leder) Reidun Aasheim

Synne Marie Lindstrøm Ole Christian Aartun

Terje Kristiansen Erik Unaas

Grappa startet opp i midten av mai, og ut året var det møter i magasinet hver tirsdag fra kl. 14:00 til 15:30. Unntatt i juli og august.

Grappa ser det som sin oppgave å ta bilder fra Askim i aller "bredeste" forstand. Alle bilder blir godtatt, bare de er fra Askim.

Møtekveldene har blitt brukt til opplæring i bruk av PC, overføring av bildefiler fra fotoapparat eller mobiltelefon til PC, og fra PC til bildearkivet.

Vi har også startet en forsiktig opplæring i bruk av redigerings- og arkiveringsprogrammet

FotoStation.

Per 31. desember 2023 har vi tatt, og registrert, 350 bilder til arkivet.

Valter N. Bakkene